

IV. ORMANCILIKTA SOSYO EKONOMİK SORUNLAR KONGRESİ

15-17 EKİM 2015 TRABZON

BİLDİRİLER KİTABI

Düzenleyen

**Karadeniz Teknik Üniversitesi
Orman Fakültesi
Orman Ekonomisi Anabilim Dalı**

IV. Ormanlıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi, 15-17 Ekim 2015, TRABZON

IV. ORMANCILIKTA SOSYO EKONOMİK SORUNLAR KONGRESİ

15-17 Ekim 2015
K.T.Ü. Orman Fakültesi
TRABZON

Editörler

Prof. Dr. Devlet TOKSOY
Yrd. Doç. Dr. Mahmut M. BAYRAMOĞLU

ISBN

978-975-6983-80-5

Başvuru Adresi

Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi
Orman Ekonomisi Anabilim Dalı 61080 TRABZON
Tel: 0 462 377 41 26 Fax: 0 462 325 04 06
<http://orman.ktu.edu.tr>
<http://foresteconomics.org>

Bildiriler kitabının yayım hakkı Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.
Yayımlanan bildiri metinlerindeki yazı, fotoğraf, harita, gösterim, yazım, noktalama vb.
konularındaki tüm sorumluluklar yazarlara aittir.

Onursal Başkan

Prof. Dr. Süleyman BAYKAL, Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörü

Kongre Başkanı

Prof. Dr. Devlet TOKSOY, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Kongre Sekreteryası

Yrd. Doç. Dr. Mahmut M. BAYRAMOĞLU

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ
Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN
Prof. Dr. Özden GÖRÜCÜ
Doç. Dr. Mehmet KORKMAZ
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin AYAZ
Yrd. Doç. Dr. Nimet VELİOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Üstüner BİRBEN
Yrd. Doç. Dr. Hasan Emre ÜNAL
Yrd. Doç. Dr. Mahmut M. BAYRAMOĞLU
Dr. Süleyman ALKAN

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Ahmet TÜRKER
Prof. Dr. Avni Yücel ERYILMAZ
Prof. Dr. Aynur AYDIN
Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ
Prof. Dr. Devlet TOKSOY
Prof. Dr. Erdoğan ATMIŞ
Prof. Dr. Erdoğan GAVCAR
Prof. Dr. Hüseyin KOÇ
Alfabetik sıralama yapılmıştır.

Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR
Prof. Dr. Kadri Cemil AKYÜZ
Prof. Dr. Özden GÖRÜCÜ
Prof. Dr. Sedat AYANOĞLU
Prof. Dr. Selman KARAYILMAZLAR
Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN
Prof. Dr. Yalçın KUVAN
Prof. Dr. Yusuf GÜNEŞ

İletişim

Adres : Karadeniz Teknik Üniversitesi – 61080 / Trabzon
Tel : 0 (462) 377 41 26
Fax : 0 (462) 325 04 06
Kongre web : <http://www.forestconomics.org>

TÜRKİYE'DE ORMAN ÜRÜNLERİ PAZARINDA TSE STANDARTLARI

Seda ERKAN BUĞDAY¹

Sezgin ÖZDEN²

¹Arş. Gör.,Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi, 37100 KASTAMONU

²Prof. Dr.,Çankırı Karatekin Üniversitesi Orman Fakültesi, 18200 ÇANKIRI

Özet

Oduna dayalı orman ürünlerinin üretim ve pazarlamasında ülke genelinde belli bir birlikteliğin sağlanması adına herhangi bir zorunluluk olmamasına karşılık Türk Standartları Enstitüsü (TSE) standartları kullanılmaktadır. TSE standartlarının kullanılmaya başlandığı dönemde orman ürünleri pazarında Orman Genel Müdürlüğü monopol bir özellik gösterirken, OGM bugün ithal orman ürünleri ve iç pazardaki özel üreticiler ile eksik rekabet koşullarında aynı pazarda yer almaktadır. Dolayısıyla oduna dayalı orman ürünleri pazarında müşteriye seçme hakkı doğmuştur. Bu çalışmada monopol piyasadan eksik rekabet piyasasına geçiş yapmış oduna dayalı orman ürünleri pazarında OGM'nin pazarlama karması unsurlarından mal değişkeninin üzerine durulmuş ve pazarlaması açısından TSE standartlarının günümüz müşteri taleplerine cevap verebilirliği irdelenmiştir. Oduna dayalı orman ürünlerinde mal standartında farklılaşmasının gerekliliği incelenmiştir. Bu kapsamda Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü Daday Orman İşletme Müdürlüğü müşterileri ile yapılan anket çalışması ile oduna dayalı orman ürünlerine ait TSE standartlarından İbrelî Tomruk TSE standartları ile müşteri talepleri arasındaki benzer ve farklı yönler ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışma ile TSE standartlarının günümüz oduna dayalı orman ürünleri pazarındaki geçerliliği- kullanılabilirliği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: TSE, oduna dayalı orman ürünü, pazarlama

TSE STANDARDS IN TURKEY FOREST PRODUCTS MARKET

Abstract

Although no obligation to use Turkish Standards Institution (TSE) standards. TSE is used in production and marketing of wood-based forest products market in order to ensure harmony across to country. General Directorate of Forestry (GDF) had monopoly characteristics when TSE standards used in the beginning. Today in imperfectly competitive conditions; GDF is in the same market with importers and private sectors. Therefore, customer have a chance to choose which wood-based forest products will buy In this study, we focused on the "product" variable in wood-based forest products market which transferred from monopoly to imperfect competition condition. Also TSE standards' ability to meet demands was examined in terms of marketing. Hence, we came up with the necessity on differentiation of wood-based forest products standards. In this context; surveys were done with Daday Forest Management Directorate customers in Kastamonu Regional Directorate of Forestry. In addition to this similarities and differences was studied between needed timber TSE standards and customer demands. At the end of this study, availability and validity of TSE standards in the wood-based forest products market has revealed.

Keywords: TSE, wood-based forest products, marketing

1. GİRİŞ

Ormancılık faaliyetleri yönetsel, biyolojik, ekonomik ve sosyal temellere dayanmaktadır (Türker 2008). Birçok bağımsız değişkene sahip karmaşık bir yapı ihtiva eden ormancılık faaliyetleri sonucu farklı özelliklerde mal türleri (hatları) oluşmaktadır (İlter ve Ok 2012). Bu çalışmanın konusu oluşturan mal türü oduna dayalı orman ürünleridir. Orman ürünleri ara ve son hasatlar ve olağandışı durumlar sonucu ormandan çıkarılan ve ekonomik anlamda değerli olan ürünlerdir. Toplumun orman ürünlerine olan talepleri bu ürünler ile karşılanmaktadır. Hem orman alanlarında bakım, gençleştirme ve temizlik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi hem de oduna dayalı orman ürünlerine olan ihtiyaçlarının sürekli ve optimal bir biçimde karşılanması gerekliliği üretim ve pazarlama süreçlerinin iyi planlanması ve yönetilmesini gerekli kılmaktadır (Daşdemir 2013). Bu bağlamda pazarlamanın; ürünlerin tüketicinin ihtiyaçlarını tatmin edecek şekilde üreticiden tüketiciye doğru akışını sağlayan faaliyetler bütünü (Odabaşı 2001) olduğu düşünüldüğünde; orman ürünleri pazarında tüketici talep ve isteklerinin önemli bir belirleyici olması beklenmektedir.

Tüketici talep ve isteklerinin karşılandıkça beklentilerin daha da çok artması, teknolojik gelişmelerin, toplumsal olayların, insanların refah düzeylerindeki değişimin ve ekonomik gelişmelerin hem üretici hem de tüketiciyi farklı derecelerde etkilemesi vs. pazarlama faaliyetlerinin kendi içinde ve zaman içinde sürekli gelişmesine neden olmaktadır. Kısacası pazarlama dinamik bir faaliyetler bütünüdür. Pazarlama kavramı, yirmi yüzyılın başında satış ile aynı anlamda kullanılırken bugün müşteri, yönetim ve işletme faaliyetlerini içine alan geniş manalı bir faaliyet olarak görülmektedir (Strauss 2008). Dünyada pazarlama olgusu zamansal olarak sürekli değişiklik göstermektedir. Kotler et al (2010) pazarlamanın geçirdiği değişimi üç grupta değerlendirmekte ve ürün merkezli pazarlama anlayışı, müşteri odaklı pazarlama anlayışı ve bugünün pazarlama anlayışı olarak da sosyal değerlere odaklı pazarlama anlayışı olarak ifade etmektedir. Mucuk (2010) pazarlama kavramının geçirdiği evrimi dört başlıkta incelemekte ve üretim, satış, pazarlama ve toplumsal pazarlama anlayışları olarak ifade etmektedir.

Pazarlamanın kendi içindeki bu gelişimi, pazarın yer aldığı ülke ve pazarlanan ürün cinsiyle de oldukça sıkı bir ilişki içindedir. Bugün Türkiye ormancılık sektöründe pazarlama anlayışı hala üretim anlayışı döneminde yer almaktadır (İlter ve Ok 2012).

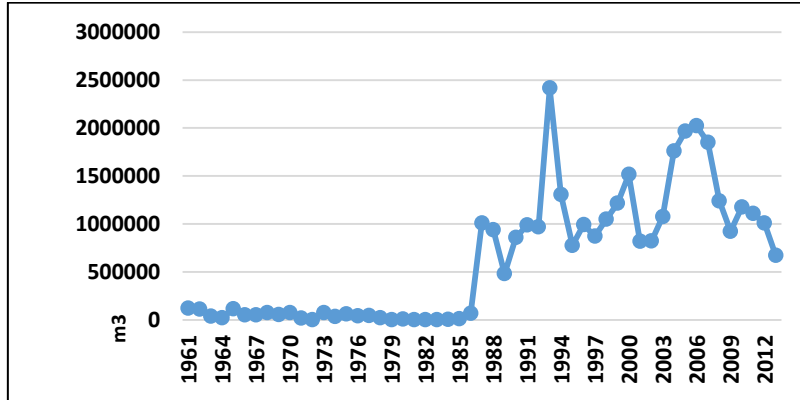
Türkiye’de orman ürünleri pazarında Orman Genel Müdürlüğü (OGM), yurt dışından iç piyasaya mal sunan ithalatçılar ve kavak, söğüt yetiştiricileri ile özel orman sahiplerinin oluşturduğu özel sektör söz sahibidir (Anonim 2011). Orman ürünleri piyasanın bu üç büyük rakibinin 2013 yılında piyasaya sunduğu ürünler (Anonim 2013) bakımından piyasa payları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: 2013 yılında Türkiye orman ürünleri piyasasında endüstriyel odun ve yakacak odun girişi (Anonim 2013)

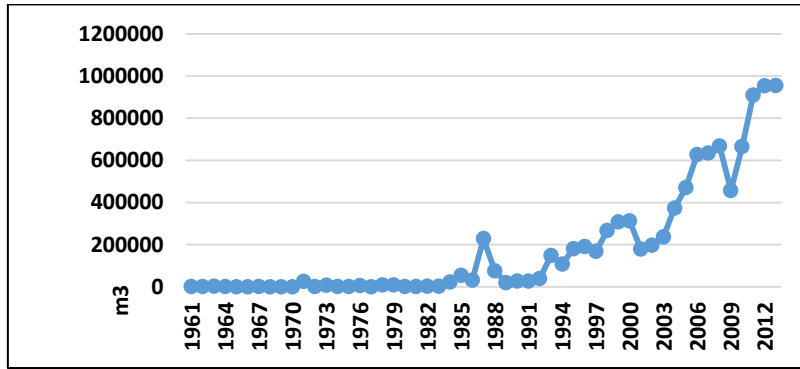
	Endüstriyel Odun		Yakacak odun	
	Miktar (Milyon m ³)	%	Miktar (Milyon m ³)	%
OGM	13,712	76	5,1	50
Özel sektör	3,300	18	1,6	2
İthalatçılar	1,009	16	0,2	15
Kayıt Dışı			3,4	33
Toplam				

Tablo 1 incelendiğinde Türkiye orman ürünleri piyasasında OGM’nin en büyük üretici olduğu ve pazarda en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. OGM kurulduğu tarih olan 1937 yılından 1990’lı yılların başına kadar Türkiye orman ürünleri piyasası monopol özellik gösterirken, Daşdemir (2013), Geray 1998’e atfen; Sovyet Rusya’nın çökmesi, 1995 yılında imzalanan gümrük birliği anlaşması, ve ithalat politikalarındaki bazı aksaklıklar monopol

orman ürünleri piyasasında dengelerin değişmesine neden olduğunu belirtmiştir. Türkiye iç piyasasına giren ithal endüstriyel yuvarlak odun miktarı Şekil 1’de ve ithal kereste miktarı Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 1: Türkiye Endüstriyel Yuvarlak Odun İthalatı (FAO, 2015)

Şekil 2: Türkiye Kereste İthalatı (FAO 2015)

Şekil 1 ve 2 incelendiğinde Türkiye orman ürünleri pazarında; ithal endüstriyel yuvarlak odun ve keresteye olan talebin her geçen gün arttığı görülmektedir. 1980’lerin sonlarına doğru Cumhuriyet tarihinde ithalata olan yönelim ilk defa dikkat çekici bir biçimde artmıştır. Döviz kurları, inşaat sektörü, siyasi etmenler vs. neticesinde yıllar içinde ithal ürüne olan talepte bazı yıllarda bir önceki yıla göre azalışlar olmasına karşılık sürekli artan bir seyir gözlenmektedir.

Bugün OGM Türkiye orman ürünleri piyasasında eksik rekabet koşullarında pazarda yer almaktadır. Özellikle OGM’nin iç piyasanın yıllık birinci sınıf ve ikinci sınıf tomruk talebinin ancak %20’sini karşılayabilmesi nedeniyle; orman ürünleri pazarının bu açığı ithalatçı firmalar tarafından karşılanmaktadır. Aynı zamanda ülke içinde istenen özelliklerde, fiyatta ve miktarda orman ürünlerinin OGM tarafından pazara sunulmaması ithalatı her geçen gün artırmaktadır (Anonim, 2013).

OGM’nin iç piyasanın endüstriyel odun talebinin 13,712 milyon m³ ile %76’sını karşılamasına rağmen Türkiye birinci sınıf ve ikinci sınıf tomruk talebi olan 500-600 bin m³’ün ancak %20’sini karşılayabiliyor olması üretim politikasını olduğu kadar pazarlama açısından da mal politikalarının yeniden gözden geçirilmesi gerekliliğini doğurmuştur. Anayasanın 169. Maddesine göre devlet tarafından işletilen devlet ormanlarından üretilen orman ürünleri, 6831 Sayılı Orman Kanununa ve 1987 yılında yürürlüğe giren 279 sayılı “Orman Emvalinin Standardizasyonu ve Satış Esaslarına Ait Tebliğ” esaslarına göre pazara sunulmaktadır. Türkiye orman ürünlerinde standartlaşmaya 1963 yılında başlanmıştır

(Anonim 1987). Yürürlükte olan 279 sayılı Tebliğ'de orman ürünleri standartları mecburi ve ihtiyaten uyulması gereken standartlar olarak iki başlık altında toplanmıştır. TSE tarafından belirlenen ve oduna dayalı orman ürünleri standartlar aşağıda listelenmiştir.

Üretim ve pazarlama aşamalarında uyulması gereken mecburi standartlar;

TS.No:	Standardın Adı :
TS/56	Ağaç direkler (Telekom. ve elektrik hatları için)
TS/276	Kerestelik meşe tomruğu
TS/540	Ağaç maden direkleri
TS/1002	Soyma kaplamalık kayın tomruğu
TS/1015	Odun selüloz ve mekanik odun hamurunda kullanılanlar
TS/1067	Kibritlik kavak tomruğu
TS/1109	Soyma kaplamalık çam tomruğu
TS/1215	Ağaç/sırık ve çubuklar

Üretim ve pazarlama aşamalarında ihtiyaten uyulması gereken standartlar;

TS No :	Standardın adı:
TS/328	Kerestelik kayın tomruğu
TS/446	Kerestelik iğne yapraklı, tomruklar
TS/674	Kerestelik karakavak tomruğu
TS/700	Ahşap traversler (Demiryolu için)
TS/1266	İğne yapraklı yuvarlak yapı odunlar
TS/1351	Odun (Lif yonga ve talaş imalinde kullanılan)
TS/1389	Kurşun kalemlik yuvarlak odun
TS/1465	Odun (Ambalajlık kereste yapımında kullanılan)
TS/2807	Kerestelik dişbudak tomruğu
TS/2820	Kerestelik karaağaç tomruğu
TS/2852	Kesme kaplamalık karaağaç tomruğu
TS/2853	Kesme kaplamalık dişbudak tomruğu
TS/2863	Fıçılık yuvarlak meşe odunu
TS/3195	Kesme kaplamalık çınar tomruğu
TS/3194	Kesme kaplamalık kızılağaç tomruğu
TS/3195	Kesme Kaplamalık meşe tomruğu
TE/5196	Kesme Kaplamalık kayın tomruğu
IS/3273	Soyma Kaplamalık kavak tomruğu
TS/4711	Kesme Kaplamalık kavak tomruğu

Mecburi uyulması gereken 8, ihtiyaten uyulması gereken 19 standartlar bugün TSE tarafından güncellenmiş ve yeniden oluşturulmuştur. Ancak bugün hala 279 sayılı tebliğ esaslarına bağlı kalmak koşuluyla tebliğ içinde yer alan standartlar kullanılmaktadır. OGM yürürlükte olan 279 sayılı Tebliğ'i güncelleme çalışmaları gerçekleştirmedi. Çalışma kapsamında hazırlanan ve "Oduna Dayalı Orman Ürünlerinin Satış Usul ve Esasları" olarak adlandırılan taslak metinde TSE standartlarına yer verilmemiş ancak "ürün standartları"nın önemine vurgular yapılmıştır (Anonim 2015a).

Bu çalışmada halen yürürlükte olan 279 Sayılı Tebliğ'de her ne kadar ihtiyaten uyulması gereken standartlar başlığı altında yer alsada, ülke genelinde standartlarda birliktelik, hem orman işletme müdürlüklerinde, hem de orman ürünleri müşterisinin ürün tercihlerinin adlandırılmasında birlikteliğin sağlanması amacıyla pazarlamada devamlı olarak kullanılan TSE standartlarından TS/446 "Kerestelik iğne yapraklı, tomruklar" standardı ve müşterilerin bu standart içeriğine olan yaklaşımları incelenmiştir. Halen OGM tarafından kullanılan TS/446 nolu standartın orman ürünleri pazarında günümüz müşteri taleplerini karşılama düzeyleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu sayede OGM'nin piyasaya sunduğu orman ürünleri için mal standartında farklılaşmaya olan ihtiyaç ortaya konulmuştur. Müşterilerin birinci ve ikinci sınıf tomruk taleplerinde; ithal ürüne yönelmemeleri için çözüm önerileri getirilmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

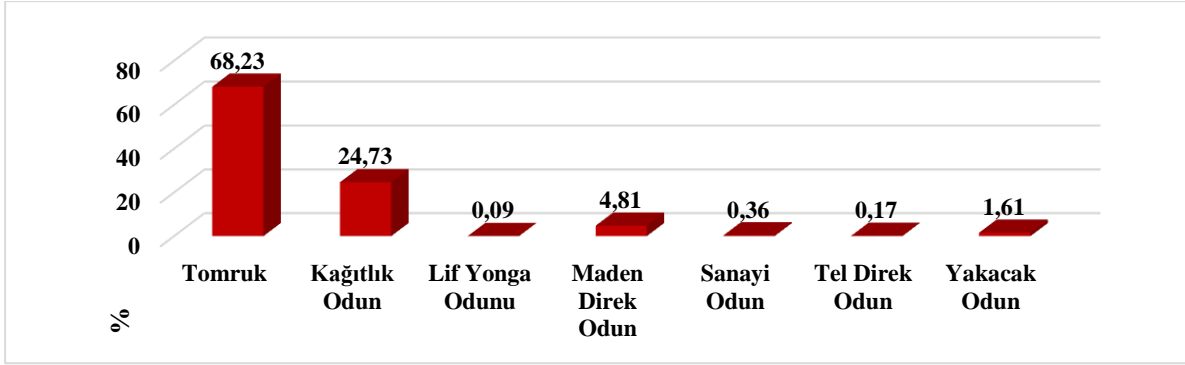
Türkiye oduna dayalı orman ürünleri piyasasını büyük oranda tekelinde tutan OGM TSE standartlarına göre üretim ve pazarlama yapmaktadır. Ancak müşteriler tarafından OGM'nin mal politikaları özellikle birinci ve ikinci sınıf tomruk üretimi ve pazarlaması açısından eleştirilmektedir. Bu çalışmada OGM'nin kullandığı TS 446 standartlarının (Anonim, Tarihsiz) müşteri taleplerini karşılama düzeylerini ortaya koymak, ülke orman ürünleri piyasasına yeterli sınıf ürün süremeyen OGM'ye halen kullanmakta olduğu standartlar üzerinden bir değerlendirme yapmak amaçlanmıştır. Bu amaçla müşteriler üzerine anket çalışmaları yapılarak OGM mal standartları değerlendirilmiştir ve müşteri talepleri bazında mal standartında farklılaştırılma ihtiyacı ortaya konmuştur.

Çalışma Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü Daday Orman İşletme Müdürlüğü (Daday OİM) müşterileri üzerinde yapılmıştır. Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü Türkiye'nin en yüksek düzeyde üretim ve satış yapan bölge müdürlüğüdür. Daday OİM ise uzun yıllardır birinci ve ikinci sınıf tomruk üretiminde önde gelen işletme müdürlüklerinden birisidir. Bu nedenle çalışmanın Daday OİM müşterileri ile yapılmasına karar verilmiştir.

2014 yılında Daday OİM gerçekleştirilen Açık Artırmalı Orman Emval Satışına yıl içinde farklı ihalelerde 185 müşteri katılmış ve ürün almıştır. Bu müşteriler arasında sonlu toplumlar için örnekleme metodu $n = \frac{N(CV^2 t^2)}{NE^2 + (CV^2 t^2)}$ kullanılmıştır. Burada N =toplumdaki birey sayısını, CV =varyasyon katsayısını (0,50), t =belirlenen güven düzeyindeki t tablo değeri (1,96), E =örnekleme hata yüzdesi (%10), n =örnek sayısını ifade etmektedir. Yapılan hesaplama sonucu 63 birey ile anket çalışmasının yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Anket sonuçları yüzde analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

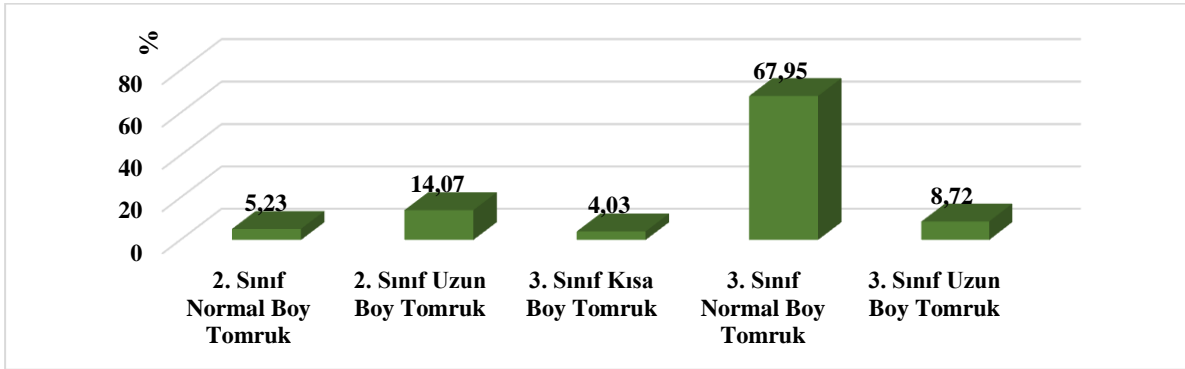
2014 yılında Daday OİM'de 13 adet açık artırmalı orman ürünleri satışı gerçekleştirilmiştir. İhalelere katılan 185 müşteri çeşitli orman ürünleri almıştır (Anonim 2015b). 2014 yılında ihale edilen orman ürünleri cinsleri Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3: İşletmenin yıl içinde satışını gerçekleştirdiği ürün miktarı

Şekil 3 incelendiğinde 2014 yılı içinde en çok üretilip açık artırmalı satışlara konu edilen orman ürününün tomruk olduğu görülmektedir.

2014 yılında üretilen tomruk ürün cinsinde sınıf ve boy ayırma gidilmiştir (Şekil 4).

Şekil 4: İşletmenin yıl içinde satışını gerçekleştirdiği tomruk miktarının sınıf ve boylara dağılımı

Şekil 4 incelendiğinde açık artırmalı satışlara sunulan ürünlerin %80,70'i üçüncü sınıf tomruk, %19,30'u ikinci sınıf tomruktur. 2014 yılında açık artırmalı satışlarda birinci sınıf tomruk yer almamıştır. İkinci sınıf tomrukların %74'ü uzun boy olarak üretilmiştir. İkinci sınıf tomrukta kısa boy üretimi olmamıştır.

Yukarıda bahsi geçen ürünleri 2014 yılında satın alan müşteriler arasından 63 kişi ile yapılan anket çalışmasına katılanların eğitim ve yaşlarına bağlı olarak dağılımları ortaya konulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2: Katılımcıların yaş ve eğitim seviyelerini gösterir tablo

%	İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
18_30 yaş			3.2		1.6	1.6		6.3
31_45 yaş	3.2	3.2	15.9	3.2	11.1		1.6	38.1
46_64 yaş	17.5	9.5	15.9	3.2	3.2			49.2
65+ yaş	3.2	3.2						6.3
Toplam	23.8	15.9	34.9	6.3	15.9	1.6	1.6	100.0

Daday OİM müdürlüğü müşterilerinin %49,2'nin 49-64, %38,1'inin 31-45, %6,3'nün 18-30 ve % 6,3'nün 65+ yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumları yönünden incelendiğinde müşterilerin %34,9'nun lise, % 23,8'nin ilkokul, %15,9'nun lisans,% 15,9'nun

ortaokul, %6,3'nün önlisans, %1,6'sının yüksek lisans mezunu ve %1,6'sının doktora yapmış olduğu tespit edilmiştir.

Daday OİM müşterilerin çoğunlukla ortak özellikleri bakımından 46-64 yaş aralığında ve eğitilmiş oldukları söylenebilir.

Müşterilerin OGM'nin kullandığı TSE standartları hakkındaki bilgi düzeyleri ile orman ürünleri sektöründeki çalışma zamanları arasındaki ilişki belirlemek amacıyla yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Sektörde çalışma süreleri ile TSE standartlarının OGM tarafından kullanıldığını bilme oranlarını gösterir tablo

%	TSE Standartlarını bilenler	TSE Standartlarını Bilmeyenler	Toplam
1-10 yıl	14.3	6.3	20.6
11-20 yıl	3.2	11.1	14.3
21-30 yıl	9.5	9.5	19.0
31-40 yıl	11.1	14.3	25.4
41 üzeri yıl	4.8	15.9	20.6
	42.9	57.1	100.0

Tablo 3'te görüldüğü üzere; Daday OİM müşterilerinin %20,6'sının 1-10 yıl arasında, %14,3'nün 11-20 yıl, %19,0'nun 21-30 yıl, % 25,4'nün 31-40 ve % 20,6'sının 41 yıl ve üzeri bir zamandır orman ürünleri sektöründe yer aldıkları tespit edilmiştir. Tablo sonuçlarına göre sadece sektörde 1-10 yıl arası çalışanların TSE standartlarını bilen oranları diğer çalışma yılları gruplarına göre daha yüksektir. Bu da sektördeki diğerler gruplara göre yeni müşterilerin aldıkları ürünün standartları konusunda daha bilgili olduklarını göstermektedir.

Müşterilerin orman ürünleri piyasasında OGM'nin alternatifi olarak gördükleri ithal orman ürünü ile OGM ürünlerini karşılaştırmaları istenmiştir. Bu karşılaştırmada müşterilerden dayanıklılık ve kalite, ürün fiyatları, ürünlerde çürük, yara vs. olma durumu, boy standartları ve çap standartlarına uygunluğun karşılaştırılması istenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: OGM ve ithal ürünün görünüş özellikleri bakımından karşılaştırılması

%	OGM	İTHAL	% toplam
Ürünler daha dayanıklı ve kaliteli	17,6	82,4	100,0
Ürün fiyatları daha uygun	52,3	47,7	100,0
Ürünlerde çürük, kovuk, yara vs daha az	2,3	97,7	100,0
Boy standartları uygun	12,7	87,3	100,0
Çap standartları uygun	16,7	83,3	100,0

Tablo 4 incelendiğinde Daday OİM müşterilerinin ithal orman ürünlerinin dayanıklılık, kalite, boy ve çap standartlarına uygunluk, ürün kusurlarının azlığı bakımından OGM ürünlerine göre daha üstün olduğu kanısında oldukları ortaya çıkmaktadır. Ürün fiyatlarında ise müşterilerin %52,3'ü OGM'nin fiyatlarını, % 47,7'si ise ithal orman ürünlerinin fiyatlarını daha uygun bulmaktadır.

Müşterilerin OGM'den almış oldukları ürünlerde TSE standartlarının uygulandığını % 42,9'u bilmekte, %57,1'i bilmemektedir. Müşterilerin, geniş bir yelpazeye sahip orman ürünleri sektöründe yer aldıkları alt sektörler bakımından gruplara ayrılarak, OGM'nin TSE standartlarını üretim ve pazarlamada kullanma durumunu bilme düzeyleri incelenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: Müşterilerin yer aldığı alt sektör bakımından TSE standartlarını bilme düzeyleri

	TSE Standartlarını bilenler	TSE Standartlarını bilmeyenler	Toplam
Kereste ve parke sektörü	38.9	61.1	100
Yonga ve lif levha sektörü	100		100
Palet sektörü	57.1	42.9	100

Daday OİM müşterilerinin %85,7'sinin kereste ve parke sektöründe, %3,2'sinin yonga ve lif levha sektöründe ve %11,1'nin palet sektöründe yer aldığı tespit edilmiştir. Kereste ve parke sektöründeki müşterilerin %38,9'nun, yonga ve lif levha sektöründeki müşterilerin tamamının ve palet sektöründeki müşterilerin %57,1'nin OGM'nin üretim ve pazarlamada TSE standartlarını kullandığını bilmektedir.

Daday OİM müşterilerine OGM'nin tomruk sınıflamasında kullandığı üç sınıfın yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Müşterilerin %50,8'i tomruk sınıflamasının yeterli olduğunu % 44,3'nün yeterli olmadığını ve % 4,9'unun bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir.

İbrelili ağaçlarda 0,25m'lik boy basamakları müşterilerin %25,4'ü tarafından yeterli, %74,6'sı tarafından yetersiz görülmektedir.

Tomrukların pazara sunulmasında 4 çap grubunda ayırım bulunmaktadır. Bunlar ince çap (19-29), orta çap (30-39), kalın çap (40-49) ve çok kalın çap olarak ayrılmaktadır. Bu ayırım müşterilerin % 98,2'si tarafından yeterli, %1,8'i tarafından yetersiz görülmektedir.

Daday OİM müşterilerine, OGM'nin TSE boy standartlarına uygun ürünleri piyasaya sunup sunmadığı sorulmuştur. Müşterilerin %78,2'si boy sınıflarına uygun istifler yapıldığını %21,8'si boy sınıflarına uygun istif yapılmadığını belirtmiştir.

Yine, Daday OİM müşterilerine, OGM'nin TSE çap standartlarına uygun ürünleri piyasaya sunup sunmadığı sorulmuştur. Müşterilerin %43,9'u çap sınıflarına uygun istifler yapıldığını %56,1'i çap sınıflarına uygun istif yapılmadığını belirtmiştir.

Müşterilere OGM'nin piyasaya sunduğu ibrelili tomruklardan birinci sınıf, ikinci sınıf ve üçüncü sınıf tomruğu görünüş özelliklerini gözle muayene etmeden ihaleden alıp alamayacakları sorulmuştur. Müşterilerin %21,7'si birinci sınıf tomruğu görmeden alabileceğini, %72,9'u görmeden alamayacağını belirtmiştir. Müşterilerin %28,8'si ikinci ve üçüncü sınıf tomruğu görmeden alabileceğini, %71,2'i görmeden alamayacağını belirtmiştir.

Müşterilere; TSE standartlarına göre ayırımı yapılan birinci, ikinci ve üçüncü sınıf tomruğun müşteri istek ve taleplerini karşılama durumları sorulmuştur. Müşterilerin % 28,8'i istek ve taleplerinin karşılandığını, %71,2'si karşılanmadığını düşünmektedir.

TSE Standartlarına göre gözle muayeneye göre birinci, ikinci ve üçüncü sınıf ibrelili tomruğun görünüş özelliklerinin bugünün orman ürünleri piyasasında uygulanabilirliğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla birinci, ikinci ve üçüncü sınıf tomruk görünüş özelliklerine bulunan kusurların, kabul edilebilir olup olmadığı sorulmuştur.

Birinci sınıf ibrelili tomruk görünüş özelliklerinde TSE standartlarına göre kabul edilebilir kusurlar, Daday OİM müşterileri tarafından kabul edilip edilemeyeceği sorulmuştur (Tablo 6).

Tablo 6: Birinci sınıf tomruk standartlarının müşterilere göre kabul edilebildik düzeyleri

1 Sınıf Tomruk Görünüş Özellikleri	Uygundur	Değildir	Toplam
Çürük ve kovuk alanlar toplamı % 5'i geçemez	1.7	98.3	100.0
Renklenme (1. sınıfta mavi renk) %10 mavi ve diğerleri yok	31.7	68.3	100.0
Sağlam budaklar toplamı 15cm'yi geçemez	16.9	83.1	100.0
En büyük sağlam budak çapı 10 cm'yi geçemez	3.4	96.6	100.0
Çürük budak bulunamaz	100.0	0.0	100.0
Hem çürük hem de sağlam bir arada bulunamaz	100.0	0.0	100.0
Çevre çatlağı uzunlu %20 derin %20 çap	37.3	62.7	100.0
Öz çatlağı 1 cm kadar bulunabilir	45.8	54.2	100.0
Halka çatlağı bulunmaz	62.7	37.3	100.0
Don çatlağı bulunmaz	62.7	37.3	100.0
Basit eğrilik % 2'yi geçemez	58.6	41.4	100.0
Bileşik eğrilik bulunmaz	62.1	37.9	100.0
Lif kıvrıklığı % 5'i geçemez	70.7	29.3	100.0
Böcek deliği yüzeysel bulunabilir	9.1	90.9	100.0
Derin böcek deliği 3 tane bulunabilir	8.8	91.2	100.0
Büyük böcek deliği bulunamaz	91.2	8.8	100.0
Kapalı yara bulunamaz	80.7	19.3	100.0
İç kabuk % 5 geçemez	27.3	72.7	100.0
Yara %5 derinlik %10 uzunluk	39.3	60.7	100.0

Müşterilerin bugünkü orman ürünleri piyasasındaki talepleri ve beklentileri ölçüsünde; birinci sınıf tomrukta çürüklük, böcek deliği, budak kabul edilmemektedir. TSE standartlarında birinci sınıf ibrelili tomruklardaki görünüş özellikleri için verilen kusur sınırlarından “Çürük budak bulunamaz”, “Hem çürük hem de sağlam bir arada bulunamaz”, “Lif kıvrıklığı % 5'i geçemez”, “Halka çatlağı bulunmaz”, “Don çatlağı bulunmaz”, “Bileşik eğrilik bulunmaz”, “Kapalı yara bulunamaz”, “Büyük böcek deliği bulunamaz” ve “Basit eğrilik % 2'yi geçemez” sınırlamaları %58,6 ve %100,0 oran aralığında kabul edilmektedir.

Ancak; “Öz çatlağı 1 cm'ye kadar bulunabilir”, “Yara ebatları %5 derinlik %10 uzunluk”, “Çevre çatlağı uzun %20 derin %20”, “Renklenme (1. sınıfta mavi renk) % 10 mavi ve diğerleri yok”, “İç kabuk %5 geçemez”, “Sağlam budaklar toplamı 15cm'yi geçemez”, “Böcek deliği yüzeysel bulunabilir”, “Derin böcek deliği 3 tane bulunabilir”, “En büyük sağlam budak çapı 10 cm'yi geçemez” ve “Çürük ve kovuk alanlar toplamı % 5'i geçemez” sınırlamaları %54,2 ile %98,3 arasında değişen oranlarda kabul edilmemektedir.

Müşteriler TS 446 standartında yer alan birinci sınıf ibrelili tomruk kusurlarından, öz çatlağı, yara, renklenme, budak, yüzeysel böcek deliği, çürük ve kovuk için belirtilen üst sınırları fazla bulmakta ve kabul etmemektedirler.

İkinci sınıf ibrelili tomruk görünüş özelliklerinde TSE standartlarına göre kabul edilebilir kusurlar, Daday OİM müşterileri tarafından kabul edilip edilemeyeceği sorulmuştur (Tablo 7).

Tablo 7: İkinci sınıf tomruk standartlarının müşterilere göre kabul edilebildik düzeyleri

2. Sınıf Tomruk Görünüş Özellikleri	Uygundur	Değildir	Toplam
Çürük ve kovuk alanlar toplamı % 10'u geçemez	1.7	98.3	100
Renklenme bulunabilir	58.5	41.5	100
Sağlam budaklar toplamı 30 cm'yi geçemez	35.6	64.4	100
En büyük sağlam budak çapı 15 cm'yi geçemez	13.6	86.4	100
Çürük budak çapı 10 cm'yi geçemez	5.1	94.5	100
Hem çürük hem de sağlam bir arada 12 cm'yi geçemez	8.6	91.4	100
Çevre çatlağı uzun %25 derin %50	56.9	43.1	100
Öz çatlağı bulunabilir	66.1	33.9	100
Halka çatlağı bulunmaz	57.6	42.4	100
Don çatlağı bulunabilir	53.4	46.6	100
Basit eğrilik % 4'yi geçemez	55.4	44.6	100
Bileşik eğrilik bulunmaz	51.8	48.2	100
Lif kıvrıklığı % 10'u geçemez	60.3	39.7	100
Böcek deliği yüzeysel bulunabilir	18.5	81.5	100
Derin böcek deliği 6 tane	14.3	85.7	100
Büyük böcek deliği 5 tane	14.3	85.7	100
Kapalı yara bulunabilir	32.7	67.3	100
İç kabuk % 10'u geçemez	50.9	49.1	100
Yara %10derinlik %20 uzunluk	38.2	61.8	100

Müşterilere göre ikinci sınıf tomrukta “Öz çatlağı bulunabilir”, “Lif kıvrıklığı %10'u geçemez”, “Renklenme bulunabilir”, “Halka çatlağı bulunamaz”, “Çevre çatlağı uzun %25 derinliği %50”, “Basit eğrilik %4'ü geçemez”, “Don çatlağı bulunabilir”, “Bileşik eğrilik bulunamaz” ve “İç kabuk %10'u geçemez” sınırlamaları %50,9 ile %66,1 arasında değişen oranlarda kabul edilebilir görülmektedir.

Buna karşılık; “Çürük budak çapı 10 cm'yi geçemez”, “Hem çürük hem de sağlam bir arada 12 cm'yi geçemez”, “Yara %10derinlik %20 uzunluk”, “Sağlam budaklar toplamı 30 cm'yi geçemez”, “Kapalı yara bulunabilir”, “Böcek deliği yüzeysel bulunabilir”, “Derin böcek deliği 6 tanedir”, “Büyük böcek deliği 5 tanedir”, “En büyük sağlam budak çapı 15cm'yi geçemez” ve “Çürük ve kovuk alanlar toplamı % 10'u geçemez” sınırlamaları %61,8 ile %98,3 arasında değişen oranlarda kabul edilememektedir.

Müşteriler TS 446 standartında yer alan ikinci sınıf ibreli tomruk kusurlarından, yara, sağlam ve çürük budak, kapalı yara, yüzeysel böcek deliği, derin böcek deliği, budak, çürük ve kovuk için belirtilen üst sınırları fazla bulmakta ve kabul etmemektedirler.

Üçüncü sınıf ibreli tomruk görünüş özelliklerinde TSE standartlarına göre kabul edilebilir kusurlar, Daday OİM müşterileri tarafından kabul edilip edilemeyeceği sorulmuştur (Tablo 8).

Tablo 8: Üçüncü sınıf tomruk standartlarının müşterilere göre kabul edilebildik düzeyleri

3. Sınıf Tomruk Görünüş Özellikleri	Uygundur	Değildir	Toplam
Çürük ve kovuk alanlar toplamı % 20'sini geçemez	11.7	88.3	100
Renklenme bulunabilir	88.4	11.6	100
Sağlam budaklar toplamı 60 cm'yi geçemez	81.7	18.3	100
En büyük sağlam budak çapı sınırsızdır.	35.6	64.4	100
Çürük budak çapı 20 cm'yi geçemez	21.7	78.3	100
Hem çürük hem de sağlam bir arada 25 cm'yi geçemez	18.3	81.7	100
Çevre çatlağı uzun %50 derin çapla	87.9	12.1	100
Öz çatlağı bulunabilir	95.0	5.0	100
Halka çatlağı bulunabilir	91.7	8.3	100
Don çatlağı bulunabilir	88.3	11.7	100
Basit eğrilik % 6'yi geçemez	77.2	22.8	100
Bileşik eğrilik bulunabilir	71.9	28.1	100
Lif kıvrıklığı % 20'yi geçemez	63.8	36.2	100
Böcek deliği yüzeysel bulunabilir	44.6	55.4	100
Derin böcek deliği sınırsızdır.	40.4	59.6	100
Büyük böcek deliği sınırsızdır.	40.4	59.6	100
Kapalı yara bulunabilir	66.1	33.9	100
İç kabuk bulunabilir	76.4	23.6	100
Yara %20derinlik %50 uzunluk	85.7	14.3	100

Müşterilere göre üçüncü sınıf tomrukta; “Öz çatlağı bulunabilir”, “Halka çatlağı bulunabilir”, “Renklenme bulunabilir”, “Don çatlağı bulunabilir”, “Çevre çatlağı uzun %50 derin çapla”, “Yara %20derinlik %50 uzunluk”, “Sağlam budaklar toplamı 60 cm'yi geçemez”, “Basit eğrilik % 6'yi geçemez”, “İç kabuk bulunabilir”, “Bileşik eğrilik bulunabilir”, “Kapalı yara bulunabilir” ve “Lif kıvrıklığı % 20'yi geçemez” sınırlamaları % 63,8 ile %95,0 arasında değişen oranlarda kabul edilmektedir. Buna karşılık;

“Böcek deliği yüzeysel bulunabilir”, “Derin böcek deliği sınırsızdır.”, “Büyük böcek deliği sınırsızdır.”, “En büyük sağlam budak çapı sınırsızdır.”, “Çürük budak çapı 20 cm'yi geçemez”, “Hem çürük hem de sağlam bir arada 25 cm'yi geçemez” ve “Çürük ve kovuk alanlar toplamı % 20'sini geçemez” sınırlamaları %55,4 ile %88,3 arasında değişen oranlarda kabul edilememektedir.

Müşteriler tarafından, TS 446 standartında yer alan üçüncü sınıf tomruk kusurlarından; yüzeysel böcek deliği, derin ve büyük böcek deliği budak çapı, çürük ve kovuk üst sınırları fazla bulunmakta ve kabul etmemektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de 50 yıldır belirli standartla orman ürünleri piyasasına ürün sunan (Anonim 1987) OGM’nin son yıllarda müşterilerin birinci ve ikinci sınıf tomruk talebini yeterince karşılayamamakta olması (Anonim 2013), OGM’nin mal standartında farklılaşmaya gitmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Uzun yıllardır Türkiye orman ürünleri piyasası “üretim anlayışı” döneminde yer almaktadır (İlter ve Ok 2012, Daşdemir 2013). Ancak bugünün orman ürünleri müşterisi iç piyasaya giren ithal orman ürünüyle yoğun bir şekilde karşılaştığı son 20-25 yıldır, “ne üretirsem onu satarım” diyen OGM’ye; piyasada alternatifinin bulunduğunu hatırlatmakta ve taleplerinin karşılanmasıyla ilişkili olarak ithal ürünlere yönelmektedir. Gelinen noktada müşterilerin talep ve ihtiyaçları ile mevcut mal çeşitliliğinin

karşılaştırılması ve mal standartında farklılaşmaya gidilmesi gerekmektedir. Orman ürünleri iç piyasasında OGM rakiplerini ve müşteri davranışlarını sürekli takip etmeli ve pazarın dinamiklerine göre yeni stratejiler geliştirmelidir.

Pazarda müşterilerin beklentileri ve pazara sunulan ürünlere üzerine yapılan anket çalışması sonuçları değerlendirildiğinde;

Daday OİM müşterilerinin ithal orman ürünlerini kaliteli, dayanıklı, gözle muayenede görülen kusurları OGM'nin ürettiği ürünlere göre oldukça az, çap ve boy ölçümleri sağlıklı ve standartlara uygun olarak görmektedir. Müşterilere göre sadece ürün fiyatları yönünden, OGM'nin ürünleri ile ithal ürünler arasında belirgin fark bulunmamaktadır. İbrelili tomrukların sınıflandırılmasında kullanılan TS 446'nın müşterilerin %71,2'sine göre talep ve isteklerin karşılanmasında yetersizdir.

Müşterilere göre TS 446 standartında belirtilen ibrelili tomruk boy sınıflamasını yetersiz, çap sınıflamasını yeterli görmektedir. Müşterilere göre OGM'nin ürettiği ürünlerde TSE standartlarına uygun boy sınıflaması yaptığı, ancak TSE standartlarına uygun çap sınıflaması yapmadığı sonucuna varılmıştır.

TS 446 "Kerestelik iğne yapraklı, tomruklar" standartında ibrelili tomruk görünüş özelliklerinde ayır edilebilen kusurlardan; basit eğrilik, bileşik eğrilik, don çatlağı, halka çatlağı ve lif kıvrıklığına ait her üç sınıf tomruk için belirtilen üst sınırlar ayrı ayrı kabul edilmektedir.

Çevre çatlağı, iç kabuk, öz çatlağı ve renklenme kusurlarına ait ikinci ve üçüncü sınıf tomruk için verilen üst sınırlar yine müşterilerin çoğu tarafından kabul edilmektedir. Birinci ve üçüncü sınıf tomrukta kapalı yara kusuru için verilen üst sınırlar kabul edilmektedir. Büyük böcek deliği, çürük budak miktarı, hem çürük hem sağlam budak miktarına ilişkin üst sınırlar yalnızca birinci sınıf tomrukta kabul edilmektedir. Sağlam budak ve yaralara ait üst sınırlar yalnızca üçüncü sınıf tomrukta kabul edilmektedir.

Buna karşılık TS 446 'da her üç sınıf tomruk için belirtilen yüzeysel böcek deliği, çürük ve kovuk miktarı, derin böcek deliği miktarı, en büyük sağlam budak çapı miktarına ait üst sınırlar müşterilerin çoğu tarafından kabul edilmemektedir. Hem ikinci hem de üçüncü sınıfta bulunabilecek Büyük böcek deliği, çürük budak, sağlam budak ve hem çürük hem sağlam budak için verilen miktarlar ile yaraya ait sınırlamalar müşterilerin çoğu tarafından kabul edilmemektedir. İç kabuk, öz çatlağı ve renkleme için verilen üst sınırlar sadece birinci sınıf tomrukta kabul edilmemektedir. Ayrıca ikinci sınıf tomruk için verilen kapalı yara miktarına ait üst sınır müşterilerin çoğu tarafından kabul edilmemektedir.

Anket sonuçlarına göre günümüz orman ürünleri piyasasında müşteriler; tomruğun birinci, ikinci ve üçüncü sınıfında böcek izi-deliği, çürük, yara ve budak görmek istememektedir.

Anket çalışmasında ithal orman ürünü ile OGM ürünleri karşılaştırıldığında da ithal ürünlerde çürük, yara, kovuk, böcek deliği gibi kusurlar bakımından üstün oldukları sonucuna varılmıştı. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf ibrelili tomrukta bulunabilecek kusur sınırlandırmaları incelendiğinde de yine bu kusurların (çürük, yara, kovuk, böcek deliği) tomrukta istenmeyen özellikler olduğu ortaya çıkmıştır.

TS 446'ya göre yapılan ürün sınıflaması günümüz ibrelili tomruk müşterilerinin taleplerini yeterince karşılamadığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda OGM piyasaya sunduğu ürünlerin sınıflamasında yeniliğe gitmesi gerekmektedir. Orman ürünlerinin yeni standartlarının tüm paydaşların ve konusunda uzman kişilerin katılımları ile gerçekleştirilecek orman ürünlerinde mal farklılaştırılması çalışmaları sonrasında yeni standartlar

oluşturulabilir. Bunun sonucunda günümüz müşteri talep ve ihtiyaçlarına uygun piyasaya orman ürünleri sunulabilecektir.

KAYNAKLAR

Anonim, 1987. Orman Emvali Standardizasyonu ve Satış Esaslarına Ait Tebliğ. 279 Sayılı tebliğ. T.C. Tarım Orman Ve Köyişleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü İşletme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığı. 288. Ankara.

Anonim, 2011. Orman İşletmeciliğinde Üretim Pazarlama Faaliyetleri, Orman Genel Müdürlüğü İşletme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığı, 104, Ankara.

Anonim, 2013. Orman İşletmeciliğinde Üretim Pazarlama Faaliyetleri, Orman Genel Müdürlüğü İşletme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığı, 85, Ankara (erişim: 05.05.2015. www.ogm.gov.tr)

Anonim, 2015a. “Oduna Dayalı Orman Ürünlerinin Satış Usul Ve Esasları”. Adli Taslak Tebliğ Metni. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü İşletme Pazarlama Dairesi Başkanlığı.

Anonim, 2015b. Daday Orman İşletme Müdürlüğü 2014 Yılı İşletme Pazarlama Şubesi ve Muhasebe Servisi Resmi Kayırları.

Anonim Tarihsiz. Yürürlükte Bulunan Orman Ürünleri ile İlgili Standartlar. T.C. Tarım Orman Ve Köyişleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü. 577. Ankara.

Daşdemir, İ., 2013. Ormancılık İşletme Ekonomisi, Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi, 407, Bartın.

FAO, 2015. <http://faostat.fao.org> (erişim 05.05.2015)

İlter, E. ve Ok, K. 2012. Ormancılık ve Orman Endüstrisinde Pazarlama ilkeleri ve Yönetimi. HTC Matbaacılık Kağıt Yayıncılık Sanayi ve Dış Tic. Ltd. Şti., 423, Ankara.

Kotler, P., Kartajaya, H., Setiawan, I., 2010. Marketing 3.0 From Products to Customers to the Human Spirit. John Wiley & Sons, Inc.188, Hoboken, New Jersey.

Mucuk, İ. 2010. Pazarlama İlkeleri. Türkmen Kitabevi, 432, İstanbul.

Odabaşı, Y. 2001. Pazarlama Planı Rehberi. KOSGEB Girişimciliği Geliştirme Merkezi. Seçkin Matbaası. S:89, Ankara.

Strauss, R. E., 2008. Marketing Planning By Design Systematic Planning for Successful Marketing Strategy. A John Wiley & Sons Ltd. Publication. England.

Türker, M., F.,2008. Ormancılık İşletme Ekonomisi. Derya Kitabevi. s: 255 Trabzon.